

Uredništvo in upravnništvo:

Maribor, Koroške ulice 5.

„STRAŽA“

izbaja v pondeljek, sredo in petek popoldne.

Rokopisi se ne vračajo.

Z uredništvom se more govoriti vsak dan od 11.—12. ure dopold.

Telefon št. 113.

Naročnina listu:

Celo leto . . . . . 12 K
Pol leta . . . . . 6 K
Četr leta . . . . . 3 K
Mesečno . . . . . 1 K

Posamezne številke 10 v.

Zunaj Avstrije celo leto 17 K.

Inserati ali oznanila

se računijo s 15 vin. od 6 redne petivrstice; pri večkratnih oznanih velik popust.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Št. 8.

Maribor, dne 18. januarja 1909.

Letnik I.

Dovolj!

Zadnji čas nas naša ljuba avstrijska vlada kar obsiplje s šolskimi nadzorniki. Najprej je zahrbtno ustanovila čisto nepotrebno mesto tretjega deželnega šolskega nadzornika na Kranjskem in imenovala na to mesto najhujšega nasprotnika Slovencev, odpadnika profesorja Belarja. Temu je takrat sledila ustanovitev mesta nemškega okrajnega šolskega nadzornika na Spodnjem Stajerskem. Na Koroškem je imenovala za nadzornika hudega narodnega nasprotnika in pravkar čitamo, da je za deželnega šolskega nadzornika na Primorskem imenovan trd Nemec dr. Robert Kauer, profesor na državnem gimnaziju v 13. okraju na Dunaju, dosedaj pridelen tržaškemu namestništvu, oziroma deželnim šolskim svetom gorško-gradškemu in istrskemu. Za slovenske in italijanske šole na Primorskem je torej imenovan zopet Nemec. V teku enega meseca nam je vlada vrnila kar štiri nemške šolske nadzornike. Če to ni očitna krivica slovenskemu narodu, potem ne vemo, kaj je sploh krivica. Da je vlada nenaklonjena Slovencev, je že stara resnica, da si pa drzne proti nam tako krivično postopati, to je pa naravnost izzivanje slovenskega naroda.

Imenovanje dr. Roberta Kauer za deželnega šolskega nadzornika nam daje priložnost, da si nekoliko ogledamo razmere na Primorskem, posebno v Trstu in Istri. Kdor pozna te žalostne razmere, ta še le more prav spoznati, koliko nam lahko škodi nemški šolski nadzornik. V Trstu, kjer biva na desetisoče Slovencev, nam vlada ne da nobene šole, od iredentistično nadahnjenega magistrata jih itak ni pričakovati. Sicer imamo slovensko ljudsko šolo, ki jo vzdržuje družba sv. Cirila in Metoda, in po hudih bojih se je tudi doseglo, da vlada plačuje pet učiteljev na tej šoli, ali to je pa tudi vse, kar imamo Slovenci šolstva v Trstu. Zato se mi čuditi, da je napredek tržaških Slovencev tako otežkočen, ko se toliko otrok ali odtuji našemu narodu, ali pa se ne more dovolj izobraziti v laških, oziroma nemških šolah, v katere so prisiljeni hoditi, kajti slovenska šola je itak prenapolnjena in pa tudi za nekatere dele mesta preveč oddaljena. Koliko se slovenski otrok more izobraziti v nemški, oziroma laški šoli, ali pa celo navdušiti za svoj narod in za narodno delovanje, to ve vsak pameten človek. Ko bi imeli v Trstu dovolj slovenskih šol, stavimo, da se v par desetletjih podvoji slovensko prebivalstvo Trsta. Tako pa slovenski naraščaj hira in ako ne bi dobivali moči in ljudi iz slo-

venskih pokrajin, bi danes že lahko rekli: Slovenci so bili v Trstu.

Kako žalostne so pa šolske razmere po Istri, nam kaže najbolj to, da je v Istri velikansko število analfabetov, takih pa, ki znajo samo brati in ne pisati, je možkih 50%, ženskih pa 60%. V šolskem oziru tako slabo preskrbljena dežela pač ni nobena kot Istra. Po deželi dobiš le eno, k večjemu dvorazrednico. V župniji, ki šteje nad 5000 duš, in ki se razteza na dolgo 4 ure in na široko 3 ure, je le ena dvorazrednica in ena enorazrednica. Koliko krajev je pa čisto brez vsake šole. Ko se ne bi žrtvovala istrska duhovščina in sama ne poučevala v zasilnih šolah, bi bilo gotovo v Istri več analfabetov, kot pa na Turškem.

Klic: Sol nam dajte! pač nikjer ni tako na mestu kot v Trstu in Istri. Sedaj nam pa vlada vrine še nemškega nadzornika. Mi jako dvomimo, da bo on hotel proučiti naše žalostne šolske razmere in če bi jih tudi proučil, gotovo ne bo delal na to, da se nam v šolskem oziru odpomre, ker je naš nasprotnik. Vlada, ki za nepotrebne nemške šole kar razsiplja denar, že ve, koga imenuje za nadzornika, da je ne bo dregal, da je treba dati denar tudi za slovenske šole.

Politični pregled.

Kranjski deželni zbor je v petkovi seji razpravljal o proračunu. Ta razprava je bila zelo zanimiva. Dr. Tavčar je govoril o septemskih dogodkih in ostro obsojal vlado, ki da je kriva, da je prišlo do človeških žrtev. Deželni predsednik baron Schwarz je odgovarjal na različna očitavanja, ki jih je slišal tekom deželnozbornega zasedanja. Izjavil je, da je župan Hribar dne 18. septembra na vprašanje, če bo treba žandarmerijske asistencije, to zanikal. Dne 19. septembra pa je župan stališče predrugačil in sam zahteval vojaško asistenco. Pri tej izjavi je nastalo veliko razburjenje in čuli so se klici: In to je Vseslovan? Saj mu je le za vseslovansko banko, ne za slovanstvo. Za Schwarzem se je oglasil k besedi dr. Susteršič, katerega govor je vzbudil napeto pozornost med poslanci in na galeriji. Bavil se je tudi s septemskimi dogodki in jih ostro obsojal, posebno pa še čin poročnika Mayerja. S tem, da se je streljalo na bežeče ljudi, se je izvršil umor. Ako je res, da je župan Hribar zahteval vojaško asistenco, potem sta grešila župan in pa deželni pred-

sednik. Napako Schwarz vidi govornik tudi v tem, da je vedno verjel Hribarju in kadar je verjel Hribarju, je vedno kaj napačnega ukrenil. Res je, da naš narod niti na Kranjskem še ni dosegel ravnopravnosti, vendar s pobijanjem oken in s psovanjem ne pridemo nikdar naprej, ampak le s sistematičnim in složnim delom za blagor in napredek našega ljudstva. Kompas Avstrije kaže proti slovenskemu jugu! In mi hočemo z vsemi močmi stremiti za tem, da bo kmalu plapolala ponosno v zraku zastava jugoslovanske države pod žezlom habsburške monarhiije.

V nižjeavstrijskem deželnem zboru so krščansko-socialni poslanci sami ostro prijemali svoje pristase radi tega, ker so pri zidanju blaznice Steinhof prekoračili proračun za 10,000.000 kron in ker se je pri slavnostnem cesarskem sprevedu naredilo veliko dolga. V komisiji za zidanje blaznice in za uprizoritvev spreveda so se nahajali tudi židovje, kateri so s svojim sodelovanjem pripravili krščanske socialce sedaj v tako velike zadrege.

Proces radi veleizdaje. Dne 11. svečana se bo pričel v Zagrebu proces radi veleizdaje. Obtoženih je 52 oseb, prič bo zaslišanih okoli 300. Proces bo trajal do tri mesece. Med obtoženci so večinoma trgovci, učitelji, duhovniki in kmetje. Obtožba pravi, da so bili obtoženi v zvezi z revolucionarno organizacijo „Slov. jug“ v Belgradu, da so nameravali uprizoriti splošno revolucijo in s pomočjo Srbije odtrgati Hrvaško, Slavonijo, Dalmacijo, Bosno in Hercegovino od Avstrije in jih prikloniti Srbski. Obtoženi so tudi obdolženi, da so te svoje ideje širili po srbskih listih, češ, da so nekdanj pripadale našete dežele Srbiji in da se morajo tedaj zopet s Srbsko združiti. Sploh dolži obtožbenec, da so nameravali oprostiti Jugoslovane in ustanoviti Velikosrbsko na korist dinastije Karagjorgjevičev. Radovedni smo, kako bo pač ta proces končal. Najbrže se bo tudi tukaj uresničil pregovor: Parturinet montes . . .

Srbska proti — Turčiji. Odbor za narodno obrambo je imel sestanek, katerega se je udeležilo nad 80 oseb iz visokih krogov. Zastopala se je misel, dosedaj proti Avstriji naperjeno vojno razpoloženje obrniti proti Turčiji. Sklenilo se je izdati na srbsko ljudstvo oklic, v katerem naj se turška vlada in pa Mladoturki obdolžijo izdajstva. Ob enem se je svetovalo srbski vladi, naj takoj pošlje čete na meje Novega bazarja. Ti sklepi imajo gotovo le namen, da bi ustrašili Mladoturke in tako prepričali sporazumljenje med Avstro-Ogrsko in Turčijo.

PODLISTEK.

Zgodovina starejšega jugoslovanskega slovstva.

(Sp. dr. M. Murko, vseučilišni prof. v Gradcu; izšla v Lipsiji, str. 248, stane 5 mark, vezana 6 mark). — Piše Jaleščan.

Zopet nemški pisana knjiga o Jugoslovanih! Spisal jo je vseučilišni profesor dr. Murko v Gradcu. Zares čudni ljudje smo mi Slovani v Avstriji! Od nekdanj že širimo sami in bogatimo nemško znanstveno književnost. Vse vede in znanstva so v Avstriji povzdignili večinoma slovanski strokovnjaki; ker so skoro vsa učilišča nemška, so ti pisali tudi v blaženi nemščini. Kaj imajo sedaj slovanski narodi za zahvalo? Nemški šovinisti očitajo tem narodom, katerih sinovi so delali za splošno vedo in pisali v nemškem jeziku, da so „minderwertig“, ker nimajo take obširne znanstvene literature kot Nemci. To očitavanje pada zlasti v zadnji dobi tudi na Slovence, ki zahtevajo svoje vseučilišče v Ljubljani. Najznačilnejše je še pa to, da slišimo nasprotstva radi vseučilišča v Ljubljani ne le v nemških listih, temveč tudi od najvišje učne uprave na Dunaju, češ, Slovenci nimajo nobenega znanstva, torej niso splošni predpogoji za najvišjo šolo. Rojaki, če bi pisali vsi naši slovenski strokovnjaki, ki so v toliki meri pomnožili s svojimi znanstvenimi knjigami in spisi nemško slovstvo, od nekdanj slovenski, bi odpadli ti-le argumenti, katere radi navajajo nasprotniki našega šolstva. Zato rotimo vse slovenske učenjake in strokovnjake, da opuste to nemško pisateljstvo. Hvala Bogu, da je prešinel že ta duh vsaj v slovenski pro-

fesorski stan; le smejeti se moramo in omilovati še tiste gospode, ki pišejo v gimnazijskih programih v nemščini, kar se pač do sedaj že redko zgodi; saj je vendar tudi smešno, če kdo piše o slovenskih narječjih v nemškem jeziku. Edino pravo stališče za Slovence, ki zahtevajo slovensko vseučilišče, je, da iztrebijo nemški jezik iz znanstvenih razprav.

To stališče zavzemamo tudi nasproti dr. Murkovi knjigi. Kaj je tega treba bilo? Tako izvrstno delo, ko je to, ki vsebuje razvoj jugoslovanskih narodov, oziroma najstarejšo slovstvo Jugoslovancev, zopet pomnožuje nemško literaturo. No, in zopet bodo pisali Nemci, da Slovenci niti nimajo dobro obdelane zgodovine lastnega slovstva v slovenskem jeziku. Knjiga nima torej za slovensko slovstvo nobene vrednosti, dasi nimamo dosedaj med nobenimi spisi te vrste kaj tako popolnega, kakor je podal dr. Murko v tej knjigi. Le ker razpravlja učenjak o slovanskih snoveh, jo naznanjamo slovenskemu občinstvu in jo hočemo nekoliko označiti.

Ce prebereš strokovno knjigo, se pač najpoprej vprašaj, če spozna čitatelj pravo smisel cele vsebine, če zapopade razvoj posameznih delov in vezi, katere sklepajo te dele v skupno celoto. Medsebojno razmerje raznih dob mora vezati neka tajna nit, sicer ti razpade celota na kup in te moti razmotrivanje že pri prvem čitanju.

Dr. Murko se je lotil jako težavnega vprašanja, to pa radi tega, ker je hotel spojiti najstarejše slovstvo vseh jugoslovanskih narodov v eno skupino. Človek, zlasti navadni lajik bi mislil, da tega ni mogoče izvesti do pravega zaključka; saj imamo vendar docela ločene jugoslovanske narode: Slovence, Hrvate, Srbe, Bulgare! Pogledaj si največje slovanske

literate, n. pr. Pypina-Spasowicza, Šafarika, Kreka itd., ki so pisali o slovstvu vseh Slovanov, ali pa Teodorova, Novakoviča, Glaserja itd., ki so objavljali slovstveno zgodovino posameznih narodov, povsod zapaziš neki globoki prepad, ki loči i skupni razvoj teh slovanskih plemen i slovstvo posameznih delov.

Dr. Murko je podal vse te starokopitne sisteme in skušal podati za te snovi nekaj naravno enotnega. Naravni razvoj Jugoslovancev od naseljevanja do dobe najstarejše zgodovine — mi pa ših dostavimo: naravni razvoj Jugoslovancev do zadnjih dogodkov vsled aneksije Bosne in Hercegovine — je učenjaka napolnil od zares velike ideje na znanstvenem polju, katero je izrazil takoj v uvodu kratko in jedrnat, in izrekel svoje prepričanje, da se zamore slovstvo jugoslovanskih plemen razpravljati le skupno, nikdar pa po posameznih delih, če hočeš podati popolno sliko četudi posameznih narodov.

Zato pač smelo trdimo, da je izšla ta Murkova knjiga ravno v najprimernejšem času. Ne vem, kak vtis so napravile študije te knjige na druge bralce, na nas so napravile globok vtis, tem bolj ko smo istočasno, ko smo prejeli Murkotovo delo, živeli z mislimi le na blaženem ali neblaženem jugu med svojimi brati Hrvati in Srbi in Bolgari vsled prevrata v Bosni in Hercegovini in osamosvojitve bolgarskega kraljestva. Ta prevrat je le začetek nadaljnega političnega razvoja Jugoslovancev, ki se mora izvršiti v bodočnosti. Naravni razvoj teh narodov od prvega početka nam kaže pravo smer; in proti naravnemu razvoju bodo pač še klubovale razne vele-sile, toda prepričani smo, da ne zastavi nobena ze-

Srbsko ministrstvo je v soboto, ko se je sešla skupščina, podalo kralju svojo demisijo. Pri sestavi nove vlade dela največje težkoče, kdo bo notranji minister, ker hočejo to mesto imeti staro- in mladoradikalci. Minister dr. Milovanović bo najbrže ostal. Na čelo novega kabineta bo najbrže stopil Pašić. Od staroradikalcev stopi v kabinet Stojan Protić in dr. Baku, od mladoradikalcev pa bivši ministrski predsednik Stojanović, Glavinich in Pečić.

Portugalski se bližajo zopet resni časi. Listi že nekaj časa skrivnostno napovedujejo nemire. „Secolo“ poroča, da so imeli visoki vojaški dostojanstveniki, med njimi general Gorian, poveljnik libbonske garnizije, tajno posvetovanje in da so sklenili republikanski del Lizbone ostro zastražiti. Ministrski svet je ukrenil nadaljne varnostne naredbe za kralja. Po hišah na vogalih ulic so nabiti velikanski lepaki, ki pozivljajo k uporji proti monarhiji in obe-tajo, da bo ljudstvo s padcem kralja maščevano.

Raznoterosti.

Slovenska zmaga. V Rihtarovcih pri Radgoni so zmagali pri občinskih volitvah (dne 12. jan. združeni Slovenci z veliko večino. Zopet en vesel pojav z naše meje!

K Jagičevemu vprašanju. Čitali smo Ilesičev zagovor, tudi Lokarjev in druge, čitali smo pa tudi članke v „Slovencu“ in v „Straži.“ Mi vprašamo g. Ilesiča samo, ali res smatra Jagiča za takega političnega najvneža, da bi ne vedel, do kam žele Nemci prestaviti svoje meje? Ali gospod Ilesič misli, da gospod gosposkozborničnik Jagič samo iz strahopetstva ni se upal Bošnjakov imenovati z njihovim prvim imenom Hrvat, oziroma Srbi? Ali gospod Ilesič res misli, da je gospod Jagič, ki je dostikrat predaval slovensko etnografijo in Slaviciis res tak pruceš, da ne ve, kje je meja med Slovenci in Nemci? Gospod Ilesič, ali morete naštetu „zaslug“ za Slovence, zaradi katerih zasluži Jagič sploh biti častni član naše Slovenske Matice? Ali morete sploh naštetu kakih zaslug Jagičevih za Slovane? Ali morete, gosp. Matični predsednik, tajiti, da se gospod Jagič s slavistiko ni pečal z drugega vzroka, nego da bi si služil kruh in da bi si polnil žepu? Ali morete, gospod Ilesič, reči, da je Jagič škodo, ki jo je nam Slovencem, zlasti pa obmejnim, naredil s svojimi predavanji — s katerimi je v srca naših slavistov vsejal „animus illum contemptionis“, izruvavši jim vse idejale — in s svojimi knjigami, popravil s tem, da je Matici pisal prijazno pismo in da je morda kje v kakem privatnem pismu „pripoznal svojo pomoto?“ Ali je gospod Jagič svojo pomoto že v kakem ravno tako odličnem nemškem episu javno pripoznal? Morete li, gospod Matični predsednik, na vsa ta vprašanja brez zavijanja in brez skrivanja v Jagičev prid odgovoriti?

Gotovo ne; če pa vi in Matični odbor tega ne morete, tedaj je pa edino pravo, da Matični odbor čim hitreje ko mogoče, svojo lastno pomoto — da ne rečemo „blamažo“ — pripozna in da iz tega izvaja edino pravo posledico: da namreč gospoda dvornega svetnika kot častnega člana „Slovenske“ Matice črta in to navzlic temu, da se bodo posamezni odborniki morda gospodu Jagiču malce zamerili. Naredite to, kar je pravo in vsega besedičenja bo konec!

meljska moč temeljnih zakonov, katere določa narava.

O teh nam priča skupna zgodovina Jugoslovanov, katero je prvič podal v pravi luči dr. Murko. Dosegel je še več, ker je opozoril na naravnost spretne način tudi na skupnost in edinstvo v slovstvu. Kaj še oživi tem bolj knjigo! Dr. Murko ni le strokovnjak v leposlovnem znanstvu, on je kritični opazovalec javnih razmer, v pravem pomenu učeni politik. Mogoče je pač, da dr. Murko sam prav ni čutil v svojem delu politične tendence. To nič ne škodi, zapazimo jo mi. Ravno ta smer podajajo znanstveni knjigi več življenja, jo nam priljubi, da se je oklenemo s tem večjim zanimanjem in tem bolj občudujemo avtorja.

Dr. Murko piše znanstveno delo lahkotno, da ga razume skoro vsak izobraženec; on je, rekli bi, popularni učenjak. Le v najtežavnejših vprašanjih čuti njegov trud, kako se bori in premaguje, da bi podal najtemnejše točke znanstva v prav razumljivi obliki. Če čitaš hitro knjigo, zdelo se ti bode, da imaš pred seboj le navadne stavke polno fraz; zdi se ti, kakor da bi čital roman ali kako navadno učno knjigo. Toda moti te le njegova spretnost v pisavi. Razčleni si stavek za stavkom, opazuj odstavek za odstavkom, čudil se bodeš, vsak stavek ti poda rezultate posameznih učenjskih razprav, ki so deloma že določeni, ali pa si jih je deloma zasnoval pisatelj sam. V tem oziru je ravno dr. Murko velikan, kakor ga poznamo že iz drugih njegovih spisov. On ne sestavlja kakor drugi literati raznih slovstvenih zgodovinj, on podaja spretno in umljivo že dognane pojave slovstvene zgodovine in sicer tako, da mu je priti težko do živoga, dasiravno nakopiči včasih celo na eni sami strani po več najtežavnejših vprašanj. Osebe stopajo vedno bolj v ozadje, dočim nam oskrbuje pregled celote medsebojni stik raznovrstnih slovstvenih smeri.

(Dalje prihodajo.)

Črtanje Jagiča kot častnega člana Matičnega, to je, kar mi obmejni Slovenci odločno zahtevamo, sicer ne bomo več smatrali Slovenske Matice kot slovenske in bomo izvajali svoje posledice.

Vsenemška netaknost. V Marenbergu so pretečeni terek pokopali davkarskega uradnika protestanta Alojzija Freund. Pri pogrebu so govorili mariborski pastor Mahnert, ptujski protestantski vikar Böhm in marenberški Schober, ki je že pred leti odpadel od katoliške cerkve. Kakšni so bili ti govori, vidimo iz „Marburger Zeitung“, ki poroča, da so vsi trije izveneli v teh-le mislih: „Ne obupajmo! Delajmo dalje za odrešitev našega ljudstva! V smislu umrlega stopajmo dalje po trnjevi, kameniti poti k visokim ciljem Vsenemčije!“ Ali ni to skrajna netaknost, da se ob tako resnem in žalostnem trenutku, kakor je pogreb, dela protiaustrijska propaganda? Kako je neki bilo pri srečju tistim e. kr. uradnikom, ki so prisostovali pogrebu, ko so morali slišati te protiaustrijske in izdajalske besede!? In bilo jih je pri pogrebu prav veliko. Kakor poroča „Marburger Zeitung“, so se pogreba udeležili med drugimi vsi davkarski uradniki marenberški in vsi sodnijski uradniki, odposlanci slovenjegraške in ptujske davkarije, moštvo žandarmerijske in finančne postaje itd. Zopet nov dokaz, kako skrajno netaktno in brezobzirno postopa avstrijsko Vsenemštvo.

Krščansko-socialni tečaj v Ptujju. Kakor smo že napovedali, priredi štajerska S. K. S. Z. dne 25. in 26. jan. podučen tečaj v Ptujju. Kjerkoli so se dosedaj priredili taki tečaji, povsod so bili sprejeti z velikim veseljem, in ob koncu udeleženci niso mogli dovolj dati duška svoji hvaležnosti. Kar se jim je na takem tečaju podalo, niso bile same fraze, ki imajo takšen uspeh, kakor če kdo z velikim ropotom mlati prazno slamo, temveč temeljit poduk, ki so ga imeli možje, kateri so celo stvar dobro preučili teoretično in preizkusili praktično. Takšen bo tudi socialni kurz v Ptujju. Predavalo se bo o glavnih točkah krščansko-socialnega programa, o nasprotnikih tega programa, o občini in njeni ureditvi, o okrajnem zastopu, o političnih in nepolitičnih društvih, o deželnem in državnem zboru, o političnih strankah v Avstriji in naši domovini, o šoli in samoizobrazbi. V terek se bo razpravljalo o kmečkem vprašanju, o časnikarstvu, o zadružništvu, o narodnem vprašanju; popoldne o načelih agitacije, o društvenem in shodnem zakonu, in se bo tudi kot praktična vaja priredil shod. Gotovo zanimive točke, o katerih mora dandanašnji biti podučen ne samo takozvani izobraženec, temveč vsak človek vseh slojev, tudi najnižjih. Socialni tečaj se vrši v prostorih ptujske Citalnice. V ponedeljek se začne ob devetih predpoldne, v terek pa ob osmih. Preskrbljena je že tudi za hrano in stanovanje. Možje in mladeniči, pridite vsaj v tako obilnem številu kot drugod!

Osebna vest. C. gospod Franc Bratušek, provizor v Svetinjah, je postal župnik istotam.

O kompromisu se zadnji čas veliko govori in piše. Poizvedeli smo pri odbornikih Kmečke zveze, da še odbor ni imel seje, da bi se bavil s tozadevnim predlogom Narodne stranke, ker še stvar sploh ni akutna. Volilna reforma bo dobila komaj koncem februarja ali začetkom marca pravno moč. Vse govorce, da se je kompromis sprejel, odklonil ali da se je sploh kaj sklepalo, ne slone na resnici in so le svobodna ugibanja.

Nov napad višje deželne sodnije v Gradcu na slovensčino, ali kaj? Dne 15. prosinca 1909 se je pri višji deželni sodnji v Gradcu vršila prizivna razprava v zadevi Franca Ogrizeka proti Ani Ogrizek zavoljo računa. Vkljub temu, da določuje par. 486 e. pr. r. izrecno, da se mora pri prizivni razpravi prečitati izpodbijana rzsodba s svojimi razlogi, je poročevalec, višjesodni svetnik dr. Nemanič, namesto slovenske rzsodbe in njenih razlogov čital nek slab njen prevod. Ko je zastopnik tožitelja, dr. R. Pipuš, vsled tega zahteval, naj se tudi slovenska rzsodba prvega sodnika s svojimi razlogi doslovno prečita, je tudi predsednik senata, dr. Walter skušal zagovarjati dr. Nemaniča, a končno se je moral odločni zahtevi tožiteljevega zastopnika vendar udati in dati prečitati tudi slovensko rzsodbo v izvorniku. Višja deželna sodnija v Gradcu, ki popolnoma protizakonito ukazuje podrejenim sodnijam, da morajo njene nemške rzsodbe za slovenske stranke prelagati na slovenski jezik, ima torej časa dovolj, brez vse potrebe in protizakonito slovenske rzsodbe nižjih sodnij prelagati na nemški jezik. Ali bi ne bilo umestno, če bi naši poslanci opozorili justično upravo na te razmere?

Franck-Kaffee. Nemška tvrdka Franck iz Zagreba v zadnjem času neprenehoma nadleguje slovenske trgovce po svojih potnikih, kateri imajo pred vsem nalogo, razširjati lažnjivo vest, da je ta tvrdka slovanska, ker ima tovarno v Zagrebu. Firma Franck iz Zagreba podpira nemški Schulverein in laško Lega nazionale, potem pa si upa tako narodno nastopati pri slovenskih trgovcih.

Štajersko.

Karčevina-Leitersberg. V nedeljo 17. t. m. ob 10. uri predpoldan je bilo v izobraževalnem društvu v viničarji hotela Altwies predavanje g. dr. Verstovška o starostnem zavarovanju. Udeležba je bila dobra; pristopilo je k društvu na novo blizo 20 članov. Prihodnje nedeljo ob 10. uri do-

poldan vrši se zopet predavanje, ker je izrazila to željo večina navzočih, ki so obetali, da vsak pripelje še ednega seboj. Udeleženci so bili deloma iz Leitersberga, Počehove, Košaka in Frajdoka; le Karčevina je bila slabo zastopana. Odborniki na delo!

Kamnica pri Mariboru. Nekdanji Slovenec župan Pečar, ki pa sedaj sliši samo na ime Petschar, pošilja svoje otroke v mestne šole, samo da bi se ne naučili slovenskega jezika, katerega on edino zna; kajti nemško le lomi, kolikor so ga naučili mestni gospodje. Tudi njegovi otroci ne znajo preveč blažene nemščine. Na cesti jih pač slišiš rabiti odurne besede, kakor „fai Teifil“, kakor so se pač naučili med potom v mestne šole. Čudimo se le, da gospodu županu ne ugaja domača šola; saj je vendar veliki prijatelj svojih nemških bratov, ki so učitelji na tej šoli.

Sv. Lovrenc nad Mariborom. Velika je nemška kultura in visoki so njegovi ideali. To spoznamo tudi na naših šentlovenskih Nemcih. V svojem glasilu „Marburger Zeitung“ se bavijo sedaj s vprašanjem, ki pretresa dandanes cel svet, namreč kje mesari naš sožupljan Brezovčnik. Ali Nemci res ne vidijo, kako smešni so, kako se vse njihovo mišljenje plazi po tleh? Ljudje s takim nizkotnim duševnim zanimanjem so zares vredni pripadniki spodnještajerskega nemštva. Ako bi Nemci v rajhu vedeli, kako duševni revčki so naši sosede, potem se ne bi čudili, da nemštva ne čislamo, ampak sramovali bi se, da se jim vsiljujejo takšni ljudje, kakor so šentlovenski dopisniki „Marburgerce“, za brate.

Ribnica na Pohorju. Pri nas so čedne razmere. Če hočeš kaj poslati po železnici, moraš napisati nemški naslov. Naši železničarji ne znajo slovenski. Pred božičem je bil oddan na kolodvoru Ribnica-Brezno kovček s slovenskim naslovom v Radovljico, in je ležal na kolodvoru do 12. jan. 1909. Niti pripisano nemško ime Radmannsdorf ni ga moglo spraviti iz železniške postaje. Se le ko je bil vozni list popolnoma nemški, je šel kovček srečno na Kranjsko. Pošto imamo tudi takšno. Za dvojezične tiskovine se moraš vojskovati do skrajnega; včasih pa še samonemških ne dobiš. Če mislijo ti ljudje okoli pošte, da bo vse plesalo, kakor oni žvižgajo, se jako motijo!

Ormož. Pretečeni teden se je zgodila pri nas velika nesreča. Zakonska Fekuš, v službi grofa Wurmbanda, sta pustila dveletno deklico in štiriletnega dečka sama doma ter šla po opravkih. Med tem je pa v sobi, ne ve se kako, nastal ogenj in oba otroka sta se zadušila.

Celje. Povodim zadružnega tečaja sta se priredila dva zabavna večera, v sredo in petek. Posebno lepo je vspel zabavni večer v petek. Prostorna dvorana hotela pri „belem volu“ je bila natlačena polna. Navzočih je bilo poleg udeležencev tečaja obilo odličnih gostov iz Celja in drugod. Omenimo le gospode državne poslance dr. Korošca, Pišeka in dr. Benkoviča, dalje dr. Schwaba, dr. Filipiča, prof. Cestnika itd. Večer je odvil voditelj tečaja gospod nadrevizor Pušenjak. Pozdravil je vse navzoče in nato predlagal za predsednika izvrstnega šaljivca g. organista Rozmana. Boljšega predsednika, kakor g. Rozmana, bi si pač ne mogli zbrati. Ves večer nam je skrbel za petje, godbo in govore. Res čudili smo se, ko smo slišali govoriti celo vrsto navdušenih mladeničev. Nastopali so nepripravljani — gospod predsednik je „zgrabil“ nepričakovano zdaj tega zdaj onega — in vendar so govorili gladko, navdušeno, samozavestno in tudi stvarno. V tem se prav lepo zrčali sad naših izobraževalnih društev. Človeku mora kipeti srce veselja, ko vidi pred seboj veliko četo tako vrljih fantov. Ponosni smemo biti na našo kršč. socialno mladino. Dokler bomo imeli mladino, ki je navdušena za vse dobro in lepo, ki se ne straši dela za povzdigo svojega naroda, se nam ni treba bati nasprotnikov. S tako četo moramo zmagati vsakogar. — Izmed gostov so govorili vsi trije gg. državni poslanci, g. dr. Filipič, prof. Cestnik in drugi. — Cel večer so krasno pevale pevci orgljarke šole pod vodstvom g. Bervarja. Vsa čast g. pevovodji in pevcem! — Da ta večer nismo mislili samo na se, ampak da smo se spomnili tudi obmejnih Slovencev in pa vrljih trboveljskih delavcev, priča to, da se je nabralo za šentiljski dom 122 K (nabiralo se je tudi med tednom) in za društveni dom v Trbovljah 70 K. — Pozno je že bilo, ko smo se razšli in vsi smo odhajali z željo, da bi nam bila zopet kmalu dana prilika preživeti med našo mladino tako vesele ure, kakor ta večer.

Slivnica pri Celju. Štirje možje oziroma mladeniči so nas te dni zapustili ter odpluli v Ameriko med njimi eden, ki je že enkrat bil tam, Franc Artnak. Upanje imajo, da se svoj čas vrnejo zdravi in bogati, kar jim želimo tudi mi doma ostali. Še mnogi so imeli skušnjave, da bi se jim pridružili, ali niso mogli premagati vseh ovir. Število naših sinov, ki jih tujina redi, postaja vedno večje.

Ptuj. Naši občinski očetje postajajo že res smešni. V zadnji seji 13. t. m. so sklenili po predlogu dr. pl. Plachkija, da se morata dva mestna duhovnika takoj prestaviti. Menda se le meša nekaterim gospodom. Kedaj pa je že kje na svetu prestavljaj občinski zastop duhovnike? Zmotili so se ti velenemci; mislili so, da so na kakem obnem zborovanju protestantske župe, ki rada posega vmes v premostitev svojih pastorjev. Pa še radi kakih zločinov jih komandirajo iz mesta! Svet strmi in gleda — ker sta oba odbornika ednega slovenskega društva. Zopet vidimo nestrpnost nemških šovinistov; njihovi uradniki vodijo vsa društva, slovenski

duhovnik pa bi niti ne smel biti odbornik svojih družtev. Zakaj se vendar tako blamirate pred svetom? Pomislite vendar, kaj delate.

Dobrna. V petek ob 11. uri po noči je nastal ogenj v poslopju nemške gostilne „Styria“, ki je last celjske sparkase. Kakor se sliši, hoteli so sušiti meso v dimu, a so zakurili tako močno, da je nastal ogenj. Škoda ni posebno velika, ker so ogenj kmalu pogasili.

Dobrna. Neverjetno v 20. stoletju, a resnično. Prišel nam je v roke zavitek pisma, ki je bilo oddano na Dunaju dne 8. julija, in je srečno priromalo v roke adresata dne 6. decembra. Naslov je natančen, kolikor mogoče: N. N. v Dobrni pri Celju, Štajersko. Od poštno roke je vse križem pripisano in zopet črtano: Cilli, Hl. Geist, Gonobic (!), Neuhaus bei Cilli. Dobro in Celje je prečrtano (!!), potem zopet Dobrna podčrtana šestkrat. Poštni pečati na zavitku so ti-le: Wien, Gonobitz (dvakrat), Loče, dva nečitljiva, dobrnskega pa ni. Pa se Avstrija piplje za avstrijske pošte na — Turškem!

Koroško.

Celovec (Spremembe v učiteljstvu). Defin. učiteljica je postala poduč. Alojzija v. d. Schmidt v Sp. Dravogradu, proviz. učitelj poduč. N. Pošinger v St. Vidu, pa učiteljica supl. Ang. Kuhelj v St. Urbanu pri Trgu; podučiteljici sta postali kandidat. P. Mayer v Prevoljah, in A. Čebul v Pulstii.

Celovec. Znorela je na plesišču neka natakarija tukaj. **Vrbsko jezero** je že zamrznilo. Led je pa zanesljiv še le v bližini vasij pri Vrbi, pri Poročah in pri Goričici ter pri Otoku.

Jezernica pri Belju. Tu se je ustrelil nek huzar.

Lipa pri Belju. Südmarkin nabiralnik je oropal hišnik F. Bertole in je dobil 50 K v gostilni Armenhofu v Lipi pri Beljaku. Tudi dobitnik Slovencev! — Nakradel je pa v hiši, kjer je služil še reči za 358 K pri vseh rodovinah, ki so tam stanovale.

St. Jurij pri Celovcu. Dne 5. t. m. je bil pokopan pri nas minister-rezident v p. baron Fr. Reyer. Tako veličastnega pogreba naš kraj še ni videl. Črne zastave so visele na šoli, na gasilni hišici, na cerkvi, na župnišču in na gradu, ki je bil rajnikova lastnina. Ko je mrlič došel, položili so ga na oder v grajski kapeli, in domače gasilno društvo je stalo pred mrličem na častni straži do pogreba. Pri sprevedu so korakali na čelu gasilci, za njimi učenci obeh šol na Goričici, potem pomožniško, veteransko in vojniško društvo, za temi pa pevsko društvo „Goričica“. Ob rakvi so šli gasilci s svečami v rokah. V sprevedu, ki ga je vodil knezošk. kancelar, preč. g. Vidovic, je šlo več nego 20 duhovnikov, med njimi sam knezoškof krški, ekscel. Kahn. Tudi dež. predsednik bar. Hajn in dež. glavar grof Gojs in mnogo plemenitstva koroškega, med njimi knez Rosenberg s soprogo, se je udeležilo pogreba. Gasilno društvo se je tudi korporativno udeležilo maše za dušnice, dne 7. t. m. — Baron Reyer, rodom Tržačan, po pokolenju pa Korošec (njegov ded je bil doma na Tagenbrunnu pri St. Vidu, na gradu, ki je zdaj že podrt, ker je pred 50 leti pogorel), je preminol v 85. letu na svojem posestvu, vili Warneck („topli kot“) v Opatiji, dne 2. jan. Bil je iz znane trgovinske rodovine tržaške; njegov ded je namreč bil ustanovitelj velefirme Reyer & Schlick. Pri njem in pri njegovem sinu Konstantinu sta dostikrat bila gosta nadvojvoda Ivan in grof Raddecki. Konstantin Reyer je tudi bil ud gosposke zbornice. Tega nečak naš baron Franc Tadej Reyer se je proti volji svojega strica posvetil diplomatiji. Služboval je l. 1849 pri konzulatu v Lipskem, pozneje v Berlinu, Hanovru, Londonu, potem v Frankobrodu, na Nasovskem in v Kjöbenhavn. Ko se je bojevala krimska vojska, služil je Reyer v Carigradu. Od tu je mnogo potoval po jutrovih deželah. Lepe starine, ki si jih je na teh potovanjih nabral, podaril je domačemu koroškemu muzeju Rudolfinu. V Carigradu se je tudi poročil s hčerjo poslanika fcm. grofa Prokeša. Zadnja njegova služba je bila v Frankobrodu; tam je bil pri zvezni vladi minister-rezident. Ostal je tam v službi, dokler ni l. 1866. nemška zveza razpadla. Ko je stopil v pokoj, je živel se svojo hčerjo Antonijo deloma v Rimu, deloma pa na svojih gradovih v St. Jurju in v Hrastovičah pri Celovcu. Ta grad je prodal pozneje rajnemu admiralu Sternecku. Zadnja leta je mnogo bival tudi v Opatiji, kjer je mnogo žrtvoval, da se je sezidala katoliška cerkev. V vsem svojem življenju kot politik in zasebnik in tudi kot pisatelj bil je pokojnik vedno strogo katoliškega mišljenja, in je za svoje nazore tudi odločno nastopal. V odločno patriotičnem čuvstvu mu istotako ni bilo para. Bil je baron Reyer tudi osebni prijatelj pokojnih papežev Pija IX. in Leva XIII. ter je od tega tudi dobil komad. križ Levovega reda; naš cesar pa ga je odlikoval z redom železne krone. Zadnja leta je bil popolnoma oslepel. Vseeno je ostal še duševno delaven. Sinov ni zapustil in z njim je sploh izumrl rod baronov Reyer, ki so dobili l. 1859. baronstvo. Hči Antonija še živi in je bila slepemu starčku vedno zvesta družica in podpora. — Naše gasilno društvo je v svojem posilnemstvu kapađa moralo na mesto venca svojemu dobrotniku dati 25 kron šulferajnu.

Kriva Vrba. Naš občinski zastop je volil č. g. župnika Kapuna v Brezi, ki je že 30 let tu župnik in občinski odbornik, svojim častnim članom. Diplomou je izročil slovesno v župnišču župan gospod Panperl.

Gotovlje. Tukaj se priredi v nedeljo dne 24. jan. veselica z gledališko predstavo „Črevljar“ in

„Pravica se je skazala“, s petjem in tamburanjem. Sosedna društva prosimo, da se blagovolijo na našo prireditev ozirati. Natančnejši vspeled prihodnjič.

Mostič. V Svincu smo dobili novega okrajnega sodnika Gruberja, ki je prišel iz Voglič ob Beli. Komaj da je došel, začel je nadlegovati župnino, kakor da bi mu bili podložni; vrhu tega se obnaša jako oblastno proti kmetom. Zaradi njegove nepriljubljenosti ga napadajo dopisi v nemških časnikih.

Grebinj. Na prodaj je gostilnica hišna stev. 2 v našem trgu. Hiša in gospodarska poslopja so še v dobrem stanu, hiša ima precej sob za prenočbo, lepo klet in ledenjak, vrt in nekaj njiv, travnikov in gozda. Želeti je, da bi to posestvo kupil kak Slovenec.

St. Vid. V bolnišnici usmilj. bratov je bilo v letu 1908 1681 bolnikov, med njimi 1584 katolikov in 28 protestantov. Umrlo jih je 84.

Kranjsko.

Ljubljana. Deželna vlada za Kranjsko je podelila gospodu Jožefu Čizmaru lekarniško koncesijo. Pharmacevt gospod Čizmar je prevzel lekarno „Pri zlateg orlu“ na Jurčičevem trgu (štev. 2. Prejšnji imejatelj te lekarne je bil Nemeč Mardetschlager Moritz. — Uljuden tat. V četrtek zjutraj je prišel v kazino neznan tujec in izmaknil kazinskemu hlapcu Kastelicu črn suknič, hlače in klobuk. Kastelic je srečal neznanca na stopnicah, kateri ga je prav uljudno pozdravil in potem izginil. Na sebi je imel ukraden suknič. — Obesil se je. V četrtek dopoldne so našli v kleti realškega poslopja obešenega inštalaterja plinove tovarne Podbevška. Nesrečnež je že nekaj dni visel v kleti, ker je njegovo truplo že smrdelo. Zapusil je ženo in štiri nepreskrbljene otroke. Bil je dober in priden delavec in si je končal življenje zaradi tega, ker ga je tovarna brez vzroka odpuštila iz službe.

Raka. Iz Knittelfelda na Gornjem Štajerskem se nam poroča, da je dne 4. decembra 1908 tamkaj Anton Zupaneč, pristojen od tukaj, odpadel od sv. katoliške vere s svojo ženo vred, Marijo roj. Herda in šestletnim otrokom. On je zagrizen nemčur. Sloveni! odpad od materinskega jezika pelje k odpadu od najvažnejšega, od sv. vere.

Primorje.

Trst. Tu štrajkajo vozniki tržaške okolice, ker se ne upošteva zadruga voznikov za Primorsko od strani magistrata, ampak se daje prednost zasebnim podjetnikom. — Delavec Anton Turk na južni železnici je tako nesrečno padel z tenderja na tla, da je dobil hude poškodbe na glavi, na prsih in levi roki. Oddali so ga v bolnico.

Trst. V kapucinski cerkvi je poskusil peznan človek ulomiti puščico in jo oropati. Pri tem ga je zasačil neki pater, ki je imel ravno opraviti v cerkvi. Tat je, zagledavši patra, popustil vse orodje in zbežal.

Trst. Ponesrečil je v Tržiču (Montalcone) zaposleni delavec Stefančič. Nesrečnež je pil, ali iz pomote ali se je hotel zastrupiti, se ne ve, phenylovo kislino. Rešili so mu še pravočasno življenje s tem, da so mu izčistili želodec.

Sovodnje. Ustanovilo se je društvo za zavarovanje goveje živine v delokrogom, ki se bo raztezal na Sovodnje, Gabrije, Rubije in Boškini.

Bovec. Dijak Fran Žagar je šel v pondeljek dne 12. t. m. s hlapcem na lov. Pri tem je prišel Žagar v bližino globokega prepađa in naenkrat se mu vdoro tla pod nogami. Ves prestrašen kliče na pomoč hlapca, a ta ga ne čuje. Ko hlapec vidi, da Žagarja ni nikjer, ga gre iskat. Po dolgem iskanju ga je našel še živega v prepađu, a med potjo domov je za poškodbami umrl.

Razgled po svetu.

Francoskih kardinalov ne bo več. Imenovanje kardinala nadškofa marziljskega Andriena za nadškofa v Bordeaux je zaradi tega znamenito, ker od sedaj naprej ne bo noben nadškof iz Francije več kreiran za kardinala. Prej je bilo vedno šest Francozov v kardinalskem kolegiju. Odkar se je pa ločila cerkev in država, ne bo nobenega več.

Ruski car je pomilostil v Jekaterinoslavu 73 od vojnega sodišča na smrt obsojenih in nekaterim olajšal kazen.

Snega zapadlo. Na Češkem je zapadlo jako veliko snega v zadnjih dneh in nevihte divjajo po deželi z gromom in bliskom.

Ustrelil se je v železniškem vozu na Dunaju 24letni Färber, privatni uradnik.

Vnel se je železniški voz med vožnjo brzovlaka pri Velikem Varaždinu. Na postaji so ga odvezali in pogasili ogenj.

Admiral Roždestvenski. Ze pretečeno poletje je časopisje poročalo, da je umrl admiral Roždestvenski, vendar takrat ta vest ni bila resnična. Pretečeni četrtek v jutro je pa res zaspal za vselej admiral, čegar ime je v zadnji rusko-japonski vojski postalo svetovno znano. Roždestvenski je vodil baltiška brodovje, katero je bilo, kakor znano, v Tšušima-cesti uničeno od Japoncev. Ko se je sklenil mir, se je moral Roždestvenski zagovarjati pred vojnim sodiščem, pa je bil oproščen.

Strajk tobačnih delavcev. V Klausenburgu na Sedmograškem štrajkajo delavci v tobačnih tovarnah.

Ustrelil se je, ker je zgubil ženo. Občinski predstojnik v Naksu, kjer se je podrl strop v cerkvi, se je ustrelil. Pri nesreči je bila med žrtvami tudi njegova žena. Njene zgube ni mogel prestajati ter si je iz žalosti končal življenje.

Nemiri v Južni Ameriki. V Rio de Janeiro so se pojavili veliki nemiri. Prišlo je do spopadov med policijo in nemirnimi elementi, pri katerih je bilo nekaj mrtvih.

Conan Doyle obolet. Znani pisec slovitih detektivnih romanov „Sherlock Holmes“, Conan Doyle, je nevarno obolet in se je moral podvreči operaciji.

Japonski časnikar v Evropi. Na otvorenju turškega parlamenta je poslala Japonska svojega časnikarja Takemada Okuda. Ko se je informiral o razmerah v Turčiji, se je odpravil tudi v druge balkanske države, da se na licu mesta seznanj z razmerami raznih držav.

Ruski vohun vjet. Kakor poroča poljski list „Glos“ iz Lvova, so prijeli v Boryslavu nekega delavca Teodor Voronov po imenu. Sumijo ga, da je vohunil za Rusijo in Srbijo. Našli so pri njem veliki kompromitujočih papirjev.

Potres v Italiji.

Popis preživelih. Ministrski predsednik Giolitti je objavil v senatu, da je razposlal vsem prefektom okrožnice, da sestavijo seznam vseh onih, ki so ostali pri življenju. Nekatero občine so že poslale izpolnjene okrožnice.

Iz Catanije. Begunci iz Messine, ki se nahajajo v veliki množini v Cataniji, so imeli shod, iz katerega so poslali vladi prošnjo za izdatno pomoč. Tudi učiteljev je pribežalo nad 70 v Catanijo in so brez kake pomoči od vlade.

Zopetni sunki v Kalabriji. Potresi v Italiji trajajo neprestano. Zemlja se od časa do časa zaziblje vsled novih sunkov. Okrožje potresa se je raztegnilo že na južni del Avstrije.

Ponesrečenih vojakov v Messini je po vojaškem službenem listu do sedaj 600.

Messina preložena. „Corriere della Sera“ javlja, da se ne bo novo mesto Messina sezidalo na prvotnem mestu, nego en kilometer proč od prejšnjega.

Narodno gospodarstvo.

Zaplenjeno!

Čez 1000 polovnjakov izvrstnega novega vina

se še da kupiti pri Sv. Petru niže Maribora. Kupci pridite sami poskušat v kleti k kmetom! Od marib. kolodvora je peš samo 3/4 ure, z vozom 20 minut.

Posreduje „Hranilnica in posojilnica“ pri Sv. Petru niže Maribora. Kupci obrnite se na „Hranilnico in posojilnico“ ter jej naznanite dan in uro svojega prihoda.

33

Načelstvo.

Kdor

hoče prodati ali kupiti kako posestvo;

Kdor

hoče prevzeti ali oddati kako posestvo, hišo, obrt itd. v najem;

Kdor

želi dobiti kako službo kot oskrbnik, šafar ali majar, strežnik, sluga, hlapec, viničar, gospodinjno, kuharico, hišno ali dekló, ali pa najeti strežnike, služabnike in obrtne delavce vseh strok;

Kdor

hoče prodajati ali kupiti stvari in različne potrebščine, naj to naznanja v Uprav. »Stražer«.

